

HISTORISCHE
VERENIGING
MAASSLUIS

HISTORISCHE SCHETSEN

van en over Maassluis

NUMMER 70 | MEI 2017

INHOUD

Van de redactie	1
Volkshuisvesting, de eerste woningbouwvereniging van Maassluis.....	2
De vijf woningbouwverenigingen van Maassluis	12
Maassluise gijzelaars in kamp Schoorl in 1941	16
De ramp met de zeillogger MA 29 Clara.....	18
De Waterboot.....	24
Geschiedenis van Dahlman	28
Het Taanhuis en de taanweide	33
Gedicht uit Kamp Schoorl	40
De Viswinkel aan de Noordvliet.....	42
Over de Spartelheul, Steenendijk en de familie Noordam	43
Leven op Vliethoff 1950-1975.....	48
Juffrouw Lub.....	56
Herinneringen aan de Lange Boonestraat	59
Herinneringen aan de sleepdienst en enkele Sluizers.....	65
Familie Van Rijn tijdens de oorlog.....	70
Over venkel en smakken	73
Reacties van lezers	75
Speurneuzen gevonden	79
Speurneuzen gezocht	80
Nieuws in historisch perspectief	81

SCHRIJVERS

Buitelaar, L.P. | Gelderen, Jan van | Hart, Klaas't | Knaap, Rien van der | Ploeg, Hans |
Poortman, A. | Qualm, J.C. | Sar, Kees van der | Schakel, Jan | Spits, Pieter | Stans, Ron |
Velden, Gertjan N. van de | Vink, Ineke | Vliet, Ton van | Wassenaar, Dick van | Wigt, Henk

AFBEELDINGEN

Algemeen Rijksarchief | Audiovisueel Archief Maassluis | Collectie Van der Stelt |
Collectie Van Rij | Druten, A.J. van | Hartingsveldt, J. van | Historische Vereniging Maassluis |
Kap-Favié, E. | Knaap, Rien van der | Museum Maassluis | Nationaal Archief | Spits, Pieter |
Stadsarchief Vlaardingen | Stans, Ron | Steehouwer, J. | Vestjens, M.G.F. | Vliet, Ton van |
World Ship Society | www.archieven.nl

Foto omslag: De wantwagen brengt de getaande netten terug naar de schepen.

HISTORISCHE
VERENIGING
MAASSLUIS

DE VIJF WONINGBOUWVERENIGINGEN VAN MAASSLUIS

Door: Hans Ploeg

De Maassluische Woningbouwvereniging liet in 1920 277 woningen bouwen in de Kapelpolder, later bekend onder de naam 't Stort. Wist u dat twee andere bouwverenigingen ook plannen hebben gehad voor huizen in de Kapelpolder? In HS 59 van mei 2011 las u over de ontstaansgeschiedenis van de wijk 't Stort. Hieronder leest u waarom het bij die ene wijk gebleven is.

Vijf woningbouwverenigingen in Maassluis

In mijn onderzoek vond ik niet alleen de geschiedenis van de Maassluische Woningbouwvereniging – die de 277 woningen in de Kapelpolder liet bouwen – maar ook gegevens over vier andere woningbouwverenigingen, die alle rondom de jaren twintig van de vorige eeuw in Maassluis actief waren.

Luchtfoto van 't Hoofd. Rechtsmidden de wijk die door de woningbouwvereniging van de glasfabriek is gebouwd.

In de sterk verzuilde samenleving van Maassluis werden rond 1920 in totaal vijf woningbouwverenigingen (wbv) opgericht, elk met het doel om in de eerste plaats de eigen doelgroep te bedienen. Zo kreeg Maassluis een protestantse, een rooms-katholieke en een arbeidersbouw-vereniging. Naast de algemene Maassluische Woningbouwvereniging werd door industriëlen de Vereniging Volkshuisvesting opgericht, waaraan een apart artikel is gewijd in dit boekje. Van de overige drie wbv's is tot nu toe weinig bekend. Wat we er wel van weten volgt hierna.

Door Eendracht Verbetering

De algemene christelijke coöperatieve wbv Door Eendracht Verbetering werd – iets eerder dan de Vereniging Volkshuisvesting – op 29 juli 1911 opgericht. Notaris G.B. Stehouwer maakte de oprichtingsakte. De initiatiefnemers waren echte ambachtslieden, hun namen komen nog altijd in Maassluis voor: **Klaas Kruithof**, sigarenmaker; **Willem Verschoor**, smid; **Leonardus Uleman**, metselaar; **Hendrik Speijer**, kuiper; **Cornelis Vroegop**, scheepstimmerman.

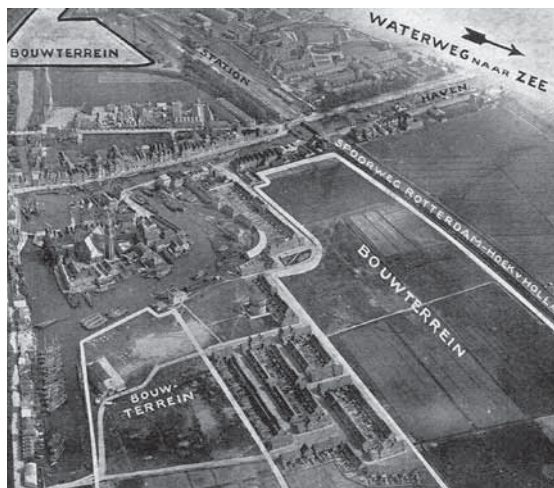
Het waren vrome ambachtslieden die het *Woord van God als grondslag aanvaardden*, zo lieten zij in de statuten optekenen. Hun doel was woningen te bouwen in Maassluis en voor Maassluis. Dat wil zeggen ook op grond van Maasland, direct in de omgeving van Maassluis. De woningen moesten voldoen aan eisen van hygiëne en geriefelijkheid en door gezinnen met weinig inkomen gehuurd kunnen worden. Hun tweede doel was dat de leden de woningen zouden kunnen kopen. Het bestuur was verplicht het lidmaatschap te weigeren als personen lid waren van de SDAP (Sociaal Democratische Arbeiders Partij, later opgegaan in de Partij van de Arbeid) of van een vergelijkbare bond. Ook mocht men niet schuldig zijn aan *misbruik van sterkedrank, een bekend slecht leven leiden of een oneerbaar beroep uitoefenen*. Door Eendracht Verbetering heeft echter nooit een bouwplan ingediend. Hoe het verder is gegaan met deze bouwvereniging is niet bekend. De vrome ambachtslieden hadden kennelijk te weinig invloed om tot bouwen in Maassluis te komen.

Nieuw Maassluis

De socialistische wbv Nieuw Maassluis kwam in 1920 met een plan voor het bouwen van een groot aantal woningen in de Kapelpolder. De plannen zijn nooit uitgevoerd door onvoldoende instemming.

Onze Woning

De rooms-katholieke wbv Onze Woning was een onderdeel van de Rooms-Katholieke Volkerenbond. Alleen leden van de wbv én van de Volkerenbond konden een woning huren. De wbv was daardoor niet neutraal en kreeg in de gemeenteraad weinig steun. De notulen van de gemeenteraadsvergadering van donderdag 12 juni 1919 vermeldden: *Nader is ingekomen een adres van de woningbouwvereniging Onze Woning, uitsluitend werkzaam in de volkshuisvesting alhier. Deze is voornemens een terrein te bebouwen grenzend aan de Emmastraat. Zij wil daar 47 eengezinswoningen bouwen wat f 280.400 zal kosten. De exploitatie is alleen mogelijk indien zij uit de gemeentekas een voorschot krijgt op voet van de woningwet van f 147.181 of zoveel meer of minder als de stichtingskosten zullen bedragen.*

Luchtfoto van de Kapelpolder. Gezien het aantal beschikbare bouwkvavels was er ruimte genoeg voor meerdere woonwijken. Van middenonder naar middenboven de enige gerealiseerde woonwijk. Situatie rond 1930.

Sloop van de Emmastraat in 1969, de eerste fase van de sloop van de oude binnenstad. Op de voorgrond huizen aan de Lijnstraat, links de P.C. Hooftlaan. De foto is genomen vanaf het dienstencentrum De Vliet.

B & W adviseerden tot inwilligen van het verzoek, omdat de Gezondheidscommissie hierover gunstig had gerapporteerd en de Commissie van Financiën geen bezwaar had gemaakt. Het voorstel werd met algemene stemmen aangenomen. Maar het ministerie maakte bezwaar.

De grond bestemd voor de woningbouw moest nog worden aangekocht of onteigend. De prijs voor de grond van f 8 per m² vond men te hoog. De wbv kreeg het advies een ander plan te ontwikkelen.

Er kwam een nieuw plan voor de bouw van 152 woningen in de Kapelpolder. Maar de gemeenteraad wees het plan af. De woningen waren groot en de huur was hoog. Het was de vraag of er wel behoefte was aan deze woningen. Wel werd afgesproken dat, mocht die behoefte ontstaan, de wbv als eerste aan de beurt zou komen. Het plan kwam niet tot uitvoering en ook van Onze Woning is verder niets vernomen.

Vereniging Volkshuisvesting

De Vereniging Volkshuisvesting was in de periode 1910-1930 het meest succesvol. Hij was door industriëlen (de glasfabriek) opgericht om hun arbeiders van goede woningen te voorzien. Er werden 115 woningen gerealiseerd op 't Hoofd en de exploitatie was bij overdracht positief. Het sluiten van de glasfabriek in 1928 kan als oorzaak worden gezien van de opheffing van de vereniging.

Maassluische Woningbouwvereniging

De Maassluische Woningbouwvereniging, opgericht om alle in Maassluis werkende arbeiders van goede woningen te voorzien, was minder fortuinlijk. Hun doelstelling was onder andere om 'de minderbedeelde werkmán en de ouden van dagen' van een betaalbare woning te voorzien. Maar in 1923, een jaar na het gereedkomen van de 277 woningen in de Kapelpolder, nu bekend als de wijk 't Stort, werd deze wbv alweer ontbonden. De woningen waren uitstekend van kwaliteit, maar bleken te duur voor de doelgroep en bleven leegstaan. De slechte economische omstandigheden van de jaren '20, de werkloosheid, de huurachterstanden en de grootschalige leegstand waren de oorzaak van het opheffen van de wbv. Vanaf 1924 ging de gemeente de woningen zelf verhuren en onderhouden. In 1929 nam de gemeente alle bezittingen en schulden over van de Maassluische Woningbouwvereniging. Het overnemen door de gemeente Maassluis was een slimme zet: een faillissement was voorkomen en de woningen konden als sociale huurwoningen – tot aan de dag van vandaag – worden geëxploiteerd. Het verlies werd ingebracht in de gemeentelijke Woningstichting Woningbeheer, waardoor de gemeente uiteindelijk de schade tot een minimum kon beperken.

Drie van de vijf hebben nooit gebouwd

De (christelijke) wbv Door Eendracht Verbetering, de (socialistische) wbv Nieuw Maassluis en de (rooms-katholieke) wbv Onze Woning hadden als eerste doel hun eigen doelgroep van een woning voorzien. Zij hadden geen succes en kwamen niet tot het bouwen van woningen.

Maasdelta

In 1930 werd de gemeentelijke Woningstichting Woningbeheer opgericht. De 277 woningen in de Kapelpolder en de 115 woningen rond de Adriaan van Heelstraat vormen het eerste bezit. De Maasdelta Groep stamt hier rechtstreeks van af.

De Woningstichting Woningbeheer ging in 1978 over in het Gemeentelijk Woningbedrijf Maassluis. In 1993 werd het Gemeentelijk Woningbedrijf onderdeel van de Woning Stichting Maassluis en met ingang van 2005 fuseerde de Woning Stichting Maassluis met de Maasdelta Groep. Door de rechtstreekse afstamming is de Maasdelta Groep schatplichtig aan de eerste woningbouwverenigingen van Maassluis.

Vlag van de Woningstichting Maassluis.

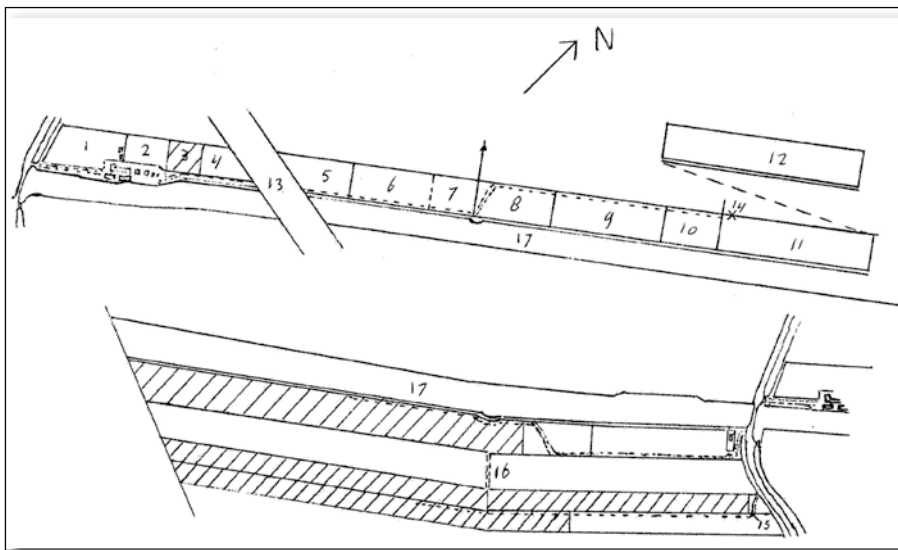
LEVEN OP VLIETHOFF 1950-1975

Door: Ton van Vliet

In boekje HS 68 las u over de geschiedenis van de Vliethoff, de boerderij aan de Boonervliet en de Kortebuurt tegenover de Karperhoeve. In dit tweede gedeelte over het leven op Vliethoff ligt de nadruk op de periode na 1950 en de gevolgen van de snelle veranderingen waaronder geboerd moest worden. De voornaamste waren de snelle mechanisatie van het bedrijf en de snelle verstedelijking van de omgeving.

Boeren op kavels tussen rivier en laagveen

Het resultaat van de verkaveling waren kenmerkende lange smalle stukken land, zoals op het kaartje te zien is. Ons land was verdeeld in vier langgerekte kavels. Eén lag achter de boerderij en drie lagen schuin tegenover de boerderij in de Aalkeet Binnenpolder aan de overkant van de weg en de Boonervliet. Deze strekten zich uit van de Zuidbuurt tot de spoorlijn tussen Vlaardingen en Maassluis. De kavel waar de boerderij op lag was ca 1.900 m lang en 70 m breed en werd vanaf 1939 op ruim 200 m achter de boerderij doorsneden door de rijksweg die later tot een vierbaans snelweg is uitgebreid.

Plattegrond van het land, toestand 1965. 1 kalverenweide, 2 perenboomgaard, 3 gerooide appelboomgaard, 4 appelboomgaard, 5-12 percelen weiland in de Foppenpolder, 13 rijksweg Rotterdam-Westland, 14 windmolen, 15 elektrisch gemaal, 16 ondergrondse verbindingsbuis tussen sloot langs bouwland langs de vliet en de andere bouwlandsloten met verlaagd waterpeil. Bouwland gearceerd. 17 Boonervliet.

Langs de Boonervliet was een onderdoorgang naar het land achter de rijks-
weg. Daar lag langs de vliet een vijf meter brede kade die geheel afgeras-
terd was. Er mochten geen koeien op lopen vanwege het gevaar dat ze gaten
zouden trappen in de kade en daarmee kadebreuk zouden veroorzaken.
Alleen kleinvee zoals schapen en geiten mocht op deze kade geweid wor-
den. De zijkant van deze kade lag op het noordwesten, waardoor de zon er
pas na de middag op scheen. Daardoor en door kwelwater was de kade erg
vochtig met als gevolg dat schapen die daar liepen snel last hadden van een
parasitaire wormziekte. Daarom moest de kade gemaaid worden met een
motormaaier. Het hooi werd dan met een schuit afgevoerd naar de boerderij.
Na juni, als de kade droger was, konden op het voorste gedeelte wel schapen
worden gehouden. Voor de rijksweg, waar het land hoger lag, was de kade
vlakker en er bestond daardoor geen gevaar voor kadebreuk. Dat stuk was
dus niet afgerasterd.

De kade langs het perceel aan de
overkant van de weg en vliet lag meer
op het zuidoosten en was minder
steil, waardoor er koeien op mochten
lopen. Het voorste stuk van deze
kavel was grasland en het achterste
stuk bouwland. Gaande van de
Zuidbuurt naar de spoorlijn lag het
land minder diep onder NAP. Naast
het bouwland was de kade zo vlak
dat deze grotendeels met de trekker
gemaaid kon worden. Het hooi
daarvan was wel van slechte kwaliteit
en werd bewaard voor het paard.

*De Vliethoff ligt in 2010 op een driehoekig perceel tussen
Boonervliet, Kortebuurt en rijksweg. (Google Earth)*

Veel extra werk door lange smalle paden

De drie kavels in de Aalkeet Binnenpolder waren elk zo'n 1.100 m lang.
Eén lag naast de Boonervliet en de andere twee 80 m verderop langs de
Zuidbuurt. In de vorm van deze kavels kan men nog de oorspronkelijke
verkaveling terugvinden uit de middeleeuwen. Die begon vanaf de huidige
Maasdijk richting de Broekpolder. Doordat het gebied in die richting steeds
smaller werd, werden ook de kavels in die richting smaller. Daarnaast zijn
verscheidene kavels later in de lengte gesplitst, hetgeen resulteerde in lange
smalle kavels. Door de lange smalle percelen was men veel reistijd kwijt om
van de boerderij naar de achterste stukken land te komen. Bovendien bestond
daardoor een relatief groot gedeelte van het land uit sloten en slootkanten die
onderhouden moesten worden en uit paden naar de achterin gelegen stukken
land. Door bovenstaande was het bewerken van het land arbeidsintensief,
wat steeds bezwaarlijker werd door de stijgende arbeidskosten. Echter in de

jaren zestig waren de geesten nog niet rijp voor zoiets als herverkaveling. Alleen al de suggestie om tot ruilverkaveling te komen deed een deel van de boeren in woede uitbarsten. Daarnaast speelde een rol dat men ervan uit ging dat het land op den duur bestemd zou zijn voor woningbouw en recreatie.

Tussen de kavel langs de vliet en de twee andere kavels lagen een drietal tuinderijen waar vooral tomaten werden geteeld. Tijdens regen verzamelde het water van de 4 ha kassen zich zeer snel in de sloten. Dit gaf vooral een probleem voor de sloten naast het bouwland. Daarnaast moest het waterpeil in sloten naast het bouwland lager zijn dan naast het grasland om schade aan de gewassen te voorkomen bij veel neerslag. Daarom werd een gemaal geplaatst tussen de twee smallere kavels, aanvankelijk een windmolen en later (rond 1960) een volautomatisch elektrisch gemaal. In totaal werd 21 ha onderbemaald op een peil van 60 cm beneden het polderpeil.

Een oud molenerf

De ontstaansgeschiedenis van het gebied waarin de boerderij stond was ook terug te vinden in de grond. Langs de rivier lag oorspronkelijk een open gebied met kreken en verder van de rivier af meer moerasbossen op de veengrond. Het gebied langs de Boonervliet tussen de spoorlijn en de Zuidbuurt en het voorste deel van de Foppenpolder bestond uit oude kreekkruggen met daartussen afzettingen van zand en klei en daaronder een oude veenlaag. Richting de Vlietlanden was de deklaag op het veen steeds dunner en achterin de Foppenpolder kwam het veen aan de oppervlakte. Door het inklinken van de veenlaag kwam vooral het achterste deel van de Foppenpolder steeds lager te liggen ten opzichte van het waterpeil in de vlieten. Na de vorming

van deze polder werd aanvankelijk het water uit de sloten direct op de omringende vlieten geloosd.

Later (rond 1460) werd een gemaal gebouwd in de buurt van het huidige Jachthuis. In 1555 werd dit vervangen door een gemaal aan de Boonervliet. Het oude molenerf is nog altijd te herkennen aan de uitstulping van de kade in de Boonervliet. In 1886 is het gemaal verplaatst naar de andere zijde van de polder aan de Middelvliet. Gebieden van de polder die meer veen bevatten waren sterker ingeklonken. Sinds 1992 is dit gedeelte van de polder onderwater gezet en het staat nu bekend als de Foppenplas.

De Boonervliet in 2010. Links de rijksweg, rechts de Foppenplas. Aan de 'onderzijde' van de Boonervliet in het midden de molen van de Aalkeetbuitenpolder met de Lickebaertsmolensloot uit de 14e eeuw. Aan de 'bovenzijde' van de Boonervliet is naast de rijksweg de uitstulping in de Boonervliet te zien van het oude molenerf. (Google Earth)

Snelle mechanisatie na 1945

De tijd na de oorlog werd gekenmerkt door een snelle toename van de mechanisatie van de landbouw. Al snel (1948) werden de paarden vervangen door een trekker, terwijl we in 1957 overstapten van het melken met de hand naar machinaal melken. Het graan werd niet meer gemaaid, thuis opgeslagen en vervolgens gedorst, maar met een maaidorser geoogst. Suikerbieten behoefden we niet meer met de hand te rooien en daarna op een wagen te gooien, maar konden we machinaal rooien. De rooimachine stortte de bieten op een zelflossende wagen waarna we ze naar het erf brachten voor vervoer later naar de fabriek. Ook voor de aardappels kwam een moderne rooier. Hierdoor werden wij als kinderen na schooltijd en op zaterdagmorgen minder ingeschakeld bij het oogsten van de bieten en aardappelen. Ons aandeel hield oorspronkelijk in het in kisten rapen van de op het land liggende aardappelen om ze zo makkelijker naar de boerderij te kunnen vervoeren. Later, in het najaar, gooiden we de bieten eerst op een wagen en daarna, bij de boerderij, gooiden we ze op een hoop. Vanaf 1965 ging hooi laden met een zelfladende wagen in plaats van dat men het met behulp van een hooivork op een wagen moest steken. Door deze en andere ontwikkelingen kon men met minder arbeiders volstaan, terwijl de werkweek werd teruggebracht tot vijf dagen per week. Het laatste was natuurlijk met uitzondering van de melkbeurten op zaterdag en zondag.

Zielig dat de schapen buiten liepen

De ligging van het land langs de Boonervliet in een gebied dat snel verstedelijkte had verschillende gevolgen. Het veroorzaakte onder andere dat men na de oorlog al snel te maken kreeg met de gevolgen van de toenemende aanwezigheid van vakantiegangers met bootjes langs de kade van de Fop-

1960 Hooi laden op een wagen met een hooivork. Op de voorgrond Jan van Vliet en zijn oudste dochter Tineke en zijn zoon Ton als voerlegger op de wagen.

1965 Hooi laden met een zelfladende wagen en Jaap van der Wel als bestuurder van de trekker.

penpolder. In het algemeen gaf het aanleggen van de bootjes, van een paar uur tot enkele weken, geen problemen zolang ze maar geen honden aan boord hadden die de schapen opjoegen. Sommige vakantiegangers kwamen jaarlijks terug. Zij gaven geen problemen. Wel nam het aantal (zeil)boten dat korte tijd afmeerde aan de kade toe en men vertrapte dan het gras.

Aan de overkant van de vliet langs het bouwland verzezen in de jaren zestig steeds meer huizen in de Sluispolder. De groei van Maassluis leidde ertoe dat wij meer last kregen van vogels in het graan, zoals mussen en houtduiven. Mede daarom verbouwden we geen tarwe meer, maar brouwergerst, wat minder in trek is bij de vogels. De vogels werden verjaagd met een Carbidkanon dat ongetwijfeld zorgde voor geluidsoverlast in de flats langs de vliet. We kregen echter weinig klachten. De verstedelijking leidde wel tot klachten van mensen die het zo zielig vonden dat 's winters de schapen of eenjarige koeien buiten liepen. Door de achtergrond uit te leggen aan de politie van Maassluis is dit steeds tot ieders tevredenheid opgelost. Daarna belde de politie regelmatig als zij een klacht ontvingen over dieren van andere boeren om te vragen of de klacht reëel was, of gebaseerd op onkunde van de bellers, hetgeen vrijwel steeds het geval was. Ook de plannen tot stadsuitbreiding en/of het aanleggen van recreatiegebieden leidde tot onrust, zoals het plan 'De Lickebaert', een nieuw recreatiegebied langs de rivier uit het begin van de jaren zeventig. In dit plan werd het land aan de overkant van de Zuidbuurt gereserveerd voor recreatie vanuit Maassluis. Nog veel eerder speelde een plan om de Aalkeet Buitenpolder op te spuiten met bagger uit de Waterweg. Dit speelde een rol bij het besluit van de familie Van der Kooij op de Karperhoeve om in 1954 naar Canada te emigreren.

Ook de toename van de industrie leverde soms problemen. Zo had men bij de spruiten gedurende een paar winters last van neerslag van zwarte roetdeeltjes waardoor ze onverkoopbaar waren. Gelukkig was de roetfabriek in de Botlek bereid hiervoor een schadevergoeding te betalen.

Met de auto over het ijs

Het wonen naast de Boonervliet had voor ons als kinderen leuke kanten. 's Winters kon je schaatsen op het ijs van de vliet en 's zomers zwemmen in het water van de vliet. We leerden onszelf zwemmen door te kijken naar ouderen. Wij zwommen ook tijdens de jaren dat men eigenlijk niet in de vlieten mocht zwemmen wegens de slechte waterkwaliteit. Dat laatste vooral als gevolg van lozingen door industrie in Delft. Dat leidde er mede toe dat als 's winters de vliet was dichtgevroren en het ijs met sneeuw bedekt was veel vissen stierven als gevolg van zuurstofgebrek. Sommige bedrijven in Delft loosden zuurstofarm grondwater dat gebruikt was voor koeling op de vliet. In hoeverre het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de land- en tuinbouw hierbij een rol speelde is mij niet bekend. Wel was

duidelijk dat het niet gunstig was voor vissen. Vanouds zaten er veel vissen in de sloot langs het spoor van Vlaardingen naar Maassluis, maar rond 1960 zat er geen vis meer. Later verbeterde de visstand weer toen er andere bestrijdingsmiddelen gebruikt werden. Onze schaatsen konden we naast de boerderij ombinden en dan eventueel naar Vlaardingen of Schipluiden schaatsen. Tijdens de winter van 1962-63 was het ijs zo dik dat men met de auto over de vliet kon rijden, zelfs onder de brug van de rijksweg door. Hierdoor konden we een schaatser van het ijs halen die bij de Bommeer gewond geraakt was. Ook gingen we zo bekenden bezoeken aan de Vlaardingervaart. De ligging langs de Boonervliet aan de Korte buurt, dichtbij Vlaardingen,

Maassluis en Maasland, was ook de reden dat vanaf het begin van de herfst en gedurende de winter vele jaren een palingvisser (Van Sinderen) met zijn boot langs de laan afmeerde. Hij kon zo eenvoudig paling verkopen aan bewoners uit die plaatsen. Liggeld werd voldaan door bewoners van Vliethoff regelmatig van paling te voorzien. De palingvisser kocht op zijn beurt, evenals een paar gezinnen uit Maassluis, melk op de boerderij. Dit was veilig omdat de veestapel van Vliethoff al vroeg, vlak na de oorlog, vrij van tuberculose was.

Onzekere toekomst

In 1974 stopte mijn vader Jan van Vliet met boeren en ging met zijn echtgenote in Maasland wonen. Er was geen opvolger voor de boerderij. Zij lieten een boerderij achter die duidelijk veranderd was ten opzichte van het bedrijf waarop zijn vader begon te boeren in 1910. Vanwege de onzekere toekomst van de streek besloot de diaconie de boerderij niet meer als geheel te verhuren. Het huis met het land tussen de Korte buurt en de rijksweg werd verkocht en de rest van het land verhuurd. Het stuk land dat eigendom was van mijn vader is enkele jaren later door hem verkocht. De nieuwe eigenaar van de woning met het land tussen de rijksweg en de Korte buurt heeft het karakteristieke woonhuis met de waarschijnlijk in de negentiende eeuw gepleisterde muren afgebroken. Het pleisteren maakte de muren beter waterdicht en maakte verbouwingssporen in de gevel onzichtbaar. Het

Vliethoff begin 1965, gezien aan de achterzijde vanaf de Boonervliet. In de verte de Blauwe Brug over de Boonervliet. Rechts is het schuurtje van Napoleon te zien.

pleisterwerk was door schijnvoegen verdeeld in 'blokken'. Zo leek het op natuurstenen platen. Volgens de toen heersende mode zag het pand er dan voornamer uit.

Het gedeelte met de boenhoek en de in 1910 en in 1939 gebouwde schuren werden afgebroken. Behouden bleef de oude koeienstal, de oude schuur achter

Vliethoff rond 1932 met hooiberg, zonder voordeur en ramen rechtsboven.

Vliethoff in 1958. In 1939 is de grote open schuur gebouwd achter de schuur uit 1910, rechts. Het hoofdgebouw met voordeur en rechtsboven de ramen van de slaapkamers, beide aangebracht in 1939.

de stal, het kleine varkensschuurtje in het weiland naast de boerderij en het schuurtje van Napoleon. Later is ook nog de oude schuur afgebroken. In plaats van de woning werd een nieuw huis aan de oude stal vastgebouwd. Het had de uitstraling van een herenhuis met dakkapellen, zoals volgens mondelinge overlevering vroeger ook op de oude boerderij gezeten hadden.

Veel boeren zijn gestopt

Tot slot, als illustratie van de grote veranderingen na 1950 in het platelandsgebied rondom Maassluis, het volgende. Rond 1950 waren verscheidene familieleden van ons gezin boer in de omgeving van Maassluis. Nu is nog slechts een ver familielid boer in dat gebied. Rond 1962 stopte de familie Doelman op de Doelmanshoeve in de Sluispolder doordat deze polder bestemd werd voor woningbouw. Deze boerderij lag schuin tegenover Vliethoff en wij kwamen daar als kinderen regelmatig.

De oude boer Cees Doelman was getrouwd met een zus van mijn vaders moeder Cora van Leeuwen. De boerderij is nu bekend als restaurant De Ridderhof.

Zoals hierboven vermeld stopte mijn vader Jan van Vliet in 1974 als boer op Vliethoff. In 1992 is een deel van het land in de Foppenpolder (percelen 11 en 12) nu onder water gezet als onderdeel van de Foppenplas.

Mijn oom Dirk van der Sar en mijn tante Geertje van Vliet boerden op de Nieuwe Kooiwoning in de Steendijkpolder. Vanaf eind jaren zeventig begon Maassluis met het opspuiten van de Steendijkpolder met het plan daar een nieuwe woonwijk te bouwen. De boerderij lag in het gebied waar nu de Molenwijk is. Mijn oom en tante werden opgevolgd door twee zonen. In 1977 hebben zij hun land met de gemeente Maassluis geruild voor land in de aangrenzende Oranjevouterpolder. Het bij de boerderij behorende land is geleidelijk overgedragen om een goede verplaatsing van de boerderij mogelijk te maken. De Kooiwoning is in 1988 ontruimd. De zonen hebben nog tot in de eenentwintigste eeuw in de Oranjepolder elk een boerderij gehad, maar zijn beiden voor 2010 gestopt.

Een broer van mijn opa Arie van Vliet had de in 1920 gebouwde boerderij Zuidbuurt 73. Later boerde daar zijn zoon Jan. Meer recent is het land verkocht aan het Bureau Beheer Landbouwgronden.

Als laatste over mijn overgrootvader Johannis van Vliet. Hij heeft geboerd op Zuidbuurt 20. Hij werd in 1919 opgevolgd door zijn zoon Johannes (Jan) die in 1927 overleed. Daarna is de boerderij overgenomen door Arie Zonneveld die getrouwd was met de twee jaar jongere zus van Jan, Maartje van Vliet. Tegenwoordig boert hier nog een Zonneveld, al is een deel van het land nu recreatiegebied.

De nieuwe Vliethoff in 2015. Uiterst links is het oude varkensschuurtje in het weiland naast de boerderij te zien.

Bronnen

Frits van Ooststroom item pleisterwerk woning Vliethoff
Kees van der Sar item Kooiwoning

HERINNERINGEN AAN DE LANGE BOONESTRAAT

Door: Rien van der Knaap

In de rubriek 'Reacties van lezers' in boekje 69 was de foto van de Lange Boonestraat weggevallen bij de reactie van Rien van der Knaap over het kerkje van de NPB. Dat herstellen we nu. Rien groeide op in de Lange Boonestraat en heeft er veel herinneringen aan die werden losgemaakt door die ene foto.

Het kerkje van de Nederlandse Protestanten Bond (NPB) lag tegenover mijn ouderlijk huis. Bijgaand een foto van de Lange Boonestraat richting Wagenstraat. De tankauto staat voor de vroegere melkcentrale. Alle panden op deze foto zijn nu verdwenen. De Kuyperschool (laatste pand links) stond ongeveer op de plaats van de huidige supermarkt. De twee lage pandjes en het grote pand waren bedrijfspanden van de Vereenigde Touwfabrieken. Op de plek van de garage stond het kerkgebouw van de NPB.

Lange Boonestraat gezien richting Wagenstraat.

Daarnaast een woonhuis en de twee pakhuizen rechts in gebruik als opslag van de kistenmakerij van Arie Valkenburg. Daarnaast was de Nauwe Koestraat en daar is nu de kruising met de P.C. Hooftlaan te vinden.

Fundering uitgraven

Wat een (voor mij) leuke foto. Het huisje van de familie Witvliet staat er nog op. In de gemetselde muur zie je een ingang. Die leidt naar een woninkje achterin. Dat zie je nog aan de twee zinken vuilnisbakken.

Dat achterhuisje werd bewoond door Theo Visser en zijn vrouw. Hij werkte bij de Vereenigde Touwfabrieken (VT), maar zodra hij uit de nachtploeg kwam groef hij funderingen uit van de pandjes aan de overkant. Die waren gesloopt, maar de fundering moest er nog uit. Er was niet geheid en die funderingen zaten op 60 cm diepte. Uit ervaring bleek dat de vorst (hal genoemd) nooit dieper ging dan 60 cm. Ik had als kind veel respect voor hem, want hij had toch al de hele nacht gewerkt, in de nachtdienst bij de VT.

Kistjes voor de veiling

Waar het huisje eindigt was er een afwijkende bestrating! Tot daar waren het nieuwe stenen en daarna zogenoemde paardenlullen (sorry voor dat woord, ik heb het niet verzonnen). Het geld was zeker op, of men vond het niet nodig om dat deel te herbestraten omdat een groot deel van de straat werd ingenomen door de firma Valkenburg. Dat was een houtzagerij/kistenfabriek die voornamelijk werkte voor de veiling in het Westland. Geleidelijk werden alle pandjes ingenomen door deze firma. Er werkten vier broers Valkenburg. Eén was zichtbaar de grote baas, had een mooie blonde vrouw en woonde niet in Maassluis, maar in Rotterdam. Dat was in die tijd bijzonder. Hij reed in een grote auto, ik dacht een Amerikaanse Buick. Zo'n auto zag je niet vaak. De twee pandjes op de foto waren in bezit van Arie Valkenburg, die kennelijk voor eigen rekening en risico handelde. Het ene pand was voor opslag, het andere voor het maken van grote hekken voor boeren in de omgeving.

De achterste helft van het pandje, in de Nauwe Koestraat, was voor kolenboer De Raaf, die ook aanmaakhout verkocht. Als jonge jongens hielpen wij hem met houtjes hakken (voor niks). Als ik me goed herinner had hij een hond onder zijn handwagen. In de zagerij stonden de hele dag twee man hout te zagen. Een hinderwet was er niet of hij was niet effectief. Ook hoorde je de hele dag, naast het zagen, het spijkeren van de slakistjes etc. voor de veiling. Er was altijd wat reuring, maar niemand klaagde daarover. Je ziet dat de muur van het hoekpand helemaal is uitgebeten. Daar op de hoek stond een 40-tal centimeters van de muur een groen transformatorhuisje waar arbeiders van de VT bij hoge nood onzichtbaar tussen muur en huisje de 'voegen uitprobeerden'.

Ouderlijk huis

Ik heb nog een foto van mijn ouderlijk huis. Mijn moeder staat voor de deur en mijn vader en ik kijken uit het raam. Naast ons woonde Ruysbroek, melkboer en viskweker. Daarnaast was het kaaspakhuis van Van de Bosch, later een beddenzaak. Daarnaast twee huisjes waar de families Hartogh en Van der Kaaden woonden. Dan zie je de gaanderij. Die werd zo genoemd omdat het een open verbinding was die dwars door een huis en de tuinen van de Lange Boonestraat naar de Noordvliet liep. Het was een verbinding voor het vervoer van goederen van de Noordvliet naar de VT over een smalspoor. Tegenwoordig is dat Noordvliet 43, een pand van rijwielzaak Cees Boer. Daarna kwam er een winkeltje en later was het een woonhuis.

Zondagsmorgens uit de kroeg

Naast ons huis Lange Boonestraat 28 (beneden bedrijf, boven wonen, daarover later) stalde de firma Spijker (meubelverkoop) zijn T-Ford die hij volgens mij de hele oorlog voor de Duitsers verborgen heeft

gehouden. Het pandje daarnaast was voor Pa Speet en zijn zoon (zij hadden een tabakszaak op de Markt) die daar hun Harley Davidson motoren stalden. Krengen van dingen, want het aan de gang brengen kostte soms wel een kwartier. Ze werden voornamelijk voor plezier gebruikt op de zondagmiddagen als het mooi weer was. Wij mochten weleens mee rijden. Achter in de Nauwe Koestraat leefden nog twee oude mannetjes, die zondagsmorgens altijd om een uur of één uit de kroeg kwamen. Die kroeg was van Van der Maarel, die op de hoek van de Nauwe Koestraat en de Noordvliet een café runde. Vooral 'kippennek', een bijnaam voor Gerard Bergwerf omdat hij een uitzonderlijk lange nek had, was dan vrij agressief door te veel drank.

Via een poort kwam je uit bij nog een huisje, bewoond door Theo Verschoor en zijn vrouw. Wat begon men vroeger simpel. Kamer, bedstee, een zoldertje waarop voor 50% plaats was voor een duivenhok. Geen wasmachine, geen

Mijn ouderlijk huis.

stofzuiger, koken op petroleumtoestellen, geen geiser, een simpele koperen kraan boven een hardstenen spoelbak. Desondanks heel aardige en gastvrije mensen. Hij stond zondagsmorgens al vroeg in de straat te kijken of zijn wedstrijdduiven al binnen kwamen.

's Nachts doorwerken

Aan de andere kant van de Nauwe Koestraat zat schoenmaker Van Noort. Werkelijk een vakman. Hij maakt van afgetrapte schoenen weer een plaatje. Een grage prater waar we als jongens altijd welkomme gesprekspartners waren, vooral over politiek. Uitzonderlijk was dat hij de nacht van vrijdag op zaterdag de hele nacht doorwerkte en 's morgens weer net zo vief de klanten hielp.

De Nauwe Koestraat met links achteraan het cafe van Van der Maarel. Het slop kwam uit op de Noordvliet bij de Lijndraaiersbrug. Rechts de vroegere juwelier Biluska, later Behrens, en daarnaast bakker Karreman. Links ter hoogte van de fiets de timmer- en kistenfabriek van Gerard Valkenburg. Het pand daarachter was ook in gebruik bij Valkenburg. De woning daarachter was van schoenmaker Van Noort gevolgd door de toegang naar zijn werkplaats.

De straat had ook een buurtvereniging. Op Koninginnedag werd de hele straat uitbundig versierd met honderden vlaggetjes dwars over de straat. De voorzitter Janus Bakker tooide zich dan geheel in het zwart en met een gehogoed op!

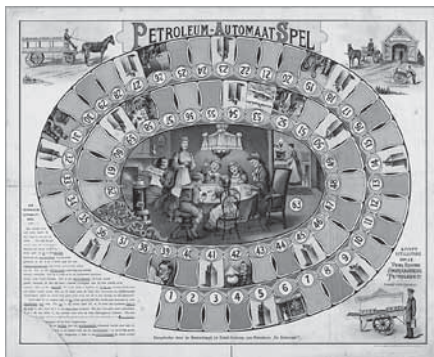
Ik kan me niet herinneren dat we in die tijd zakgeld kregen. Daar zorgden we zelf wel voor. Vliegen vangen met de hand (daar ben ik nog goed in) en verkopen in een luciferdoosje met 20 stuks aan de vissers aan de Noordvliet. In de oorlog was tabak duur. Om halftwee 's middags was er bij de VT lunchpauze, dan ging bijna iedereen thuis eten. Na terugkomst rookte men nog een sigaretje. Dat werd uitgetrapt als de fabrieksfluit ging. De peuken verzamelden wij en de 'geschoonde tabak' verkochten wij voor een gulden per luciferdoosje. Dat noemde men 'bukshag'.

Melkboer ging vissen kweken

Weer terug naar die eerste foto, die zoveel herinneringen losmaakte. Je ziet een aanhanger staan. Dat is hoogstwaarschijnlijk een melktankwagen. Op nr. 26 zat namelijk Ruysbroek, een melkboer. Hij ging al vrij snel op een ander beroep over: tropische vissen kweken. Daar startte hij mee achter het pakhuis van zijn melkzaak. Er was een soort grote serre gebouwd waar de aquaria trapsgewijs stonden opgesteld. Heel vernuftig was de gasvoorziening. Er was een diep gat gegraven waarin een tank dreef. Die was aan de onderkant geheel open en boven gesloten, op een tuit na waaraan een slang zat. Het opstijgende brongas werd benut voor de verwarming. Ook qua vissenvoer was hij zelfvoorzienend. Kleine kistjes met aarde gevuld, een paar wormpjes erin, wat broodpap erbij en na een week was het aantal verhonderdvoudigd en had je tubifex (levend vissenvoer). Ruysbroek verhuisde naar de Marelstraat en op nr. 26 werd de melkcentrale gevestigd onder leiding van Van der Vaart.

Olie en strips van De Automaat

Wij woonden dus op 28. Mijn vader was depothouder voor de Petroleum Maatschappij Esso. Dat hield in dat hij het exclusief recht had, maar ook de plicht, om olie van de Esso te verkopen. Dat ging via de verkooporganisatie 'De Automaat'. Een verplichting was ook dat ons huis altijd in de rood/witte kleuren van Esso moest worden geschilderd. In het pakhuis onder de grond zat een enorme tank van 3.000 liter petroleum. De olie werd aangevoerd door tankwagens van de Esso. De ondergrondse olie moesten we (met de hand) oppompen in een bovengrondse tank waaruit in één keer 40 bussen van 4 liter konden worden gevuld. De gele handkarren met grijze bussen konden dus dagelijks de weg op. De Automaat deelde stripverhaaltjes uit en er was een krantje dat ging over 'Pijpje Drop', een negerjongetje. Menig ouder besloot zijn verhaaltje voor het slapen gaan niet met de olifant met de lange snuit, maar met het zinnetje: 'en zo het ons Pijpje Drop vergaat, staat in de volgende Automaat!'

Het Petroleum Automaat Spel.

Er waren vier uitventers. Mijn oom Kees was er ook een van. Die had door kinderverlamming een verkort been en had met behulp van een herdershond (trekhond) een wijk. Op de HVM-kalender staat een foto van mijn vader in 1938. Dat jaartal klopt niet, die foto moet veel ouder zijn.

Mijn vader is geboren in 1881, trouwde in 1909 en het jongetje lijkt zeer sterk op mijn broer Cor, geboren in 1913. De hondenkar was voor mijn oom Cornelis (in de volksmond Ome Tinus) die de trekhond nodig had als gevolg van een doorgemaakte kinderverlamming en daardoor een sterk verkort been had. Hij had een kleinere wijk want zijn eigenlijke beroep was mandenmaker. Hij woonde op de Zuiddijk.

Correspondentie op stukjes behang

Lang voor de Tweede Wereldoorlog verhuisden wij naar Lange Boonestraat 28 waar drie grote panden waren gebouwd met een bedrijfsruimte met bovenwoning in opdracht van een Hagenaar met Maassluisse roots. Een zuinig heerschap. Zijn correspondentie voerde hij op alle soorten papier, zelfs op stukjes behang en gebruikte enveloppen. Mijn vader had een kleinere wijk vanwege de boekhouding en de olieverdeling. Hoe het precies zat is me nooit duidelijk geworden, maar ik weet nog wel dat de controleur van de Esso altijd hoofdschuddend naar de administratie van mijn vader zat te kijken. Mijn vader kreeg als depothouder van iedere verkochte liter van de uitventers een halve cent. Dat was wel nodig, want met mijn geboorte werd een getal van dertien kinderen bereikt. Alle uitventers hadden een pet met de naam van de Automaat en een corduroy 'uniform'.

Petroleumventer Van der Knaap met de hondenkar van oom Kees voor zijn pakhuis aan de Lange Boonestraat. Op de gevel een bord met de tekst 'benzine depot de Automaat'. Op de hondenkar de tekst 'Maatschappij tot detailverkoop van petroleum de Automaat'.

Dit verhaal is het gevolg van slechts één foto waarop niets bijzonders staat.